

# **Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości na prywatnej posesji a popełnienie przestępstwa z art. 178a k.k.**

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2025 r., I KK 496/24<sup>1</sup>

1. Prowadzenie pojazdu w ruchu lądowym jest konieczne dla przypisania przestępstwa z art. 178a kodeksu karnego<sup>2</sup>. Dla ustalenia, że sprawca uczestniczył w ruchu lądowym, wystarczające jest prowadzenie pojazdu w obszarze dostępnym dla osób trzecich i w tym celu przez nie wykorzystywanym.
2. Usiłowaniem popełnienia przestępstwa z art. 178a k.k. jest podjęcie próby przemieszczenia z prywatnej posesji na obszar, w którym odbywa się ruch lądowy, do którego jednak nie doszło z przyczyn od sprawcy niezależnych.

**Paulina Górna-Lewińska**

Górna Topolewicz Tax&Legal Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych sp. p., Polska

p.gorna@gtlegal.pl

ORCID: 0000-0002-4995-6930

<https://doi.org/10.26881/gsp.2025.4.15>

## **Glosa**

Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – w tym przestępstwo z art. 178a k.k. – stanowią przedmiot znacznej części postępowań karnych prowadzonych aktualnie przez sądy w Polsce. Oprócz edukacji obywatelskiej jedną z metod mających przyczynić się do ograniczenia przestępczości drogowej jest stałe zaost్రanie przepisów karnych<sup>3</sup>. Prowadzone przez Prokuraturę Krajową statystyki potwierdzają, co prawda, spadek liczby aktów oskarżenia kierowanych do sądów, np. w związku z przestępstwem z art. 178a k.k.<sup>4</sup>, niemniej jednak przestępstwa te nadal pozostają

<sup>1</sup> LEX nr 3825136.

<sup>2</sup> Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz. U. z 2025 r., poz. 383 ze zm.; dalej: k.k.).

<sup>3</sup> K. Wala, P. Poniatowski, M. Kulik, M. Mozgawa, *Rozdział XXI k.k. – Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji* [w:] *Aktualne problemy i perspektywy prawa karnego*, red. M. Mozgawa, P. Poniatowski, K. Wala, Warszawa 2022, s. 311–312.

<sup>4</sup> Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych z dnia 5 grudnia 2024 r. (nr 37), s. 5.

istotnym problemem społecznym – tylko w 2024 r. do sądów trafiło blisko 8144 aktów oskarżenia w sprawach dotyczących prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości. Przepęstwa te stanowią także źródło poważnych problemów prawnych<sup>5</sup>.

Wyrok Sądu Najwyższego (dalej: SN) z dnia 6 lutego 2025 r. (I KK 496/24) porusza jeden z najczęściej występujących dylematów w postępowaniach o czyn z art. 178a k.k., tj. kwestię interpretacji pojęcia „ruch ładowy”. Jeżeli bowiem przestępstwo z art. 178a k.k. popełnia ten, kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu ładowym, trzeba odpowiedzieć na pytanie, jak pojęcie ruchu ładowego należy interpretować. W dalszej kolejności rozważenia wymaga także kwestia prawnokarnej oceny zachowania sprawcy, który podjął nieudolną próbę przemieszczenia z prywatnej posesji na obszar, w którym odbywa się ruch ładowy.

Sąd Rejonowy w Zielonej Górze wyrokiem z dnia 15 listopada 2022 r. (II K 311/21) uznał oskarżonego winnego tego, iż znajdując się w stanie nietrzeźwości, prowadził on pojazd mechaniczny, a tym samym w ocenie sądu I instancji dopuścił się przestępstwa z art. 178a k.k. Sąd I instancji ustalił przy tym, że ruch pojazdu odbywał się wyłącznie na prywatnej posesji. Oskarżony, co prawda, usiłował opuścić podwórko, jednak ostatecznie pozostał na terenie posesji po tym, jak kierowany przez niego pojazd uderzył w ogrodzenie. Oskarżonemu wymierzono karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie zostało przez Sąd zawieszone na okres próby wynoszący 3 lata. Ponadto Sąd orzekł od oskarżonego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej świadczenie pieniężne w wysokości 5000 zł i zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu ładowym na okres 3 lat.

Orzeczenie sądu I instancji zostało utrzymane w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego (dalej: SO) w Zielonej Górze z dnia 26 lutego 2024 r. (VII Ka 91/23). W uzasadnieniu wyroku sąd II instancji uznał, że fakt prowadzenia przez oskarżonego pojazdu na prywatnej posesji pozostaje bez znaczenia dla oceny prawnej czynu popełnionego przez oskarżonego. Kasację od orzeczenia sądu II instancji wywiódł Rzecznik Praw Obywatelskich, wskazując, iż oskarżony, prowadząc pojazd na prywatnym podwórku, nie uczestniczył w ruchu ładowym, a tym samym nie może ponosić odpowiedzialności karnej, o której mowa w przepisie art. 178 a k.k.

Sąd Najwyższy uznał, że wyrok SO w Zielonej Górze został wydany z rażącym uchybieniem przepisów prawa procesowego. Sąd odwoławczy nie dokonał bowiem analizy sprawy pod kątem wystąpienia wszystkich znamion przestępstwa z art. 178a k.k., w szczególności zaś nie rozważył, czy miejsce, w którym oskarżony prowadził pojazd mechaniczny, spełniało przesłanki uznania go za „ruch ładowy” w rozumieniu tego przepisu. Pojęcie ruchu ładowego nie ma w polskim prawie definicji legalnej, należy jednak przyjąć, że ruch ładowy odbywać się będzie każdorazowo w miejscu dostępnym dla innych osób i w tym celu przez nich wykorzystywanym – niezależnie od tego, czy miejsce to będzie miało status drogi publicznej w rozumieniu ustawy z dnia

<sup>5</sup> *Ibidem*.

21 marca 1985 r. o drogach publicznych<sup>6</sup>. Sąd orzekający powinien zatem, dokonując oceny znamion strony przedmiotowej czynu z art. 178a k.k., każdorazowo ustalić, czy na gruncie konkretnej sprawy prowadzenie pojazdu przez sprawcę rzeczywiście odbywało się w ruchu lądowym.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się na temat prawidłowej wykładni pojęcia ruchu lądowego. Jednym z pierwszych judykatów w tej materii była uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 września 1972 r. (VI KZP 33/72), w której SN wyraził pogląd, że przestępstwo drogowe może być popełnione wyłącznie na drogach publicznych, dojazdach do tych dróg, jak i w innych miejscach o statusie zrównanym z drogami publicznymi<sup>7</sup>. Swoista korekta tego stanowiska nastąpiła w 1975 r., kiedy to Sąd Najwyższy przyjął, iż przestępstwo drogowe może zostać popełnione także w miejscach niemających charakteru dróg publicznych, jeżeli rzeczywiście odbywa się w nich ruch pojazdów<sup>8</sup>.

Powyższy pogląd ewaluował następnie na przestrzeni lat. W orzeczeniu z dnia 2 marca 2012 r. (V KK 358/11) Sąd Najwyższy stwierdził, iż „Dekodując pojęcie ruchu lądowego użyte w dyspozycji art. 178a § 1 k.k., należy odwołać się do art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 ze zm., która reguluje zasady ruchu na drogach publicznych, w strefach zamieszkania oraz w strefach ruchu. Nadto przepisy tej ustawy stosuje się do ruchu odbywającego się poza wskazanymi miejscami w zakresie koniecznym dla uniknięcia zagrożenia bezpieczeństwa osób oraz wynikającym ze znaków i sygnałów drogowych. Wszystkie wskazane w ustawie obszary, w których może odbywać się ruch lądowy, mają charakterystyczne cechy wspólne, a mianowicie muszą być ogólnodostępne i wykorzystywane przez nieograniczoną liczbę osób”<sup>9</sup>. Sąd Najwyższy rozszerzył zatem obszary, na których możliwy jest „ruch lądowy”. Jednocześnie w sposób jednoznaczny wykluczył z powyższego zbioru miejsca, w których do ruchu dopuszcza się jedynie wąskie, ograniczone grono osób, tj. m.in. grunty rolne, posesje prywatne, podwórka. Podobne stanowisko SN prezentował w późniejszym czasie wielokrotnie, chociażby w postanowieniu z dnia 28 marca 2017 r. (III KK 472/16, LEX nr 2271447) czy w wyrokach z dnia: 29 stycznia 2016 r. (IV KK 324/15, LEX nr 1977832) i 15 grudnia 2011 r. (II KK 184/11, LEX nr 2271447)<sup>10</sup>.

Ogół powyższych okoliczności implikuje wniosek o tym, że dla przypisania odpowiedzialności z art. 178a k.k. nie wystarczy sam fakt ustalenia, iż sprawca prowadził pojazd w stanie nietrzeźwości. Konieczne jest także ustalenie miejsca, w którym pojazd ten był prowadzony. Nie w każdych warunkach bowiem prowadzenie pojazdu

<sup>6</sup> Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2025 r., poz. 889 ze zm.).

<sup>7</sup> Uchwała SN z dnia 14 września 1972 r., VI KZP 33/72, OSNKW 1972, nr 12, poz. 187.

<sup>8</sup> Uchwała SN z dnia 28 lutego 1975 r., V KZP 2/74, OSNKW 1975, nr 3–4, poz. 33.

<sup>9</sup> Wyrok SN z dnia 2 marca 2012 r., V KK 358/11, OSNKW 2012, nr 6, poz. 66.

<sup>10</sup> J. Musak, *Miejsce popełnienia przestępstwa w ruchu lądowym*, LEX/el. 2020, <https://sip-1lex-1pl-16bq3ldkq000b.hansolo.bg.ug.edu.pl/#/publication/419797297/musak-jolanta-miejsce-popełnienia-przestępstwa-w-ruchu-ladowym?cm=URELATIONS> [dostęp: 30.03.2025].

w stanie nietrzeźwości stanowić będzie czyn karalny<sup>11</sup>. Sąd orzekający w ramach dokonywanych ustaleń faktycznych winien zatem określić charakter drogi (miejsca), na której miało dojść od popełnienia przestępstwa, następnie zaś, ilekroć będzie to miejsce inne niż droga publiczna, Sąd zobligowany jest ocenić dostępność tego miejsca dla osób trzecich oraz rzeczywiste możliwości poruszania się na tym obszarze pojazdów. Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy uznać, że w sytuacji, gdy zdarzenie miało miejsce na terenie prywatnej posesji, konieczne jest zweryfikowanie, czy dopuszczony był tam ruch pojazdów, czy ten ruch pojazdów faktycznie występował oraz z jaką częstotliwością. Dopiero wtedy można uznać, że Sąd dokonał kompleksowych i wnikliwych ustaleń faktycznych, pozwalających na ocenę wystąpienia znamion czynu zabronionego.

Zatem pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w glosowanym judykacie zasługuje na aprobatę. Wydaje się jednak, że stanowisko Sądu winno zostać wzbogacone także o rozważania w zakresie form stadialnych przestępstwa z art. 178a k.k. Faktem jest bowiem, iż o ile na gruncie omawianego stanu faktycznego oskarżony prowadził pojazd na prywatnej posesji, o tyle jednak zgromadzony w sprawie materiał dowodowy potwierdza, że usiłował on wyjechać na drogę publiczną – co nie nastąpiło wyłącznie z uwagi na zderzenie pojazdu prowadzonego przez oskarżonego z ogrodzeniem. Wydaje się, że niesłusznie powyższa kwestia pozostała poza rozważaniami Sądu Najwyższego.

W tym miejscu należy zasygnalizować, iż co prawda skarżący nie objął powyższej kwestii sformułowanymi zarzutami, niemniej jednak, stosownie do przepisu art. 455 kodeksu postępowania karnego<sup>12</sup>, Sąd miał możliwość samodzielnego dokonania zmiany kwalifikacji prawnej czynu. Zmiana ta nie wymagała bowiem modyfikacji ustaleń faktycznych dokonanych przez sądy orzekające w sprawie.

Zgodnie z przepisem art. 536 k.p.k.: „Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym – tylko w wypadkach określonych w art. 435, 439 i 455”. Stosownie zaś do przepisu art. 455 k.p.k., „Nie zmieniając ustaleń faktycznych, sąd odwoławczy poprawia błędną kwalifikację prawną niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Poprawienie kwalifikacji prawnej na niekorzyść oskarżonego może nastąpić tylko wtedy, gdy wniesiono środek odwoławczy na jego niekorzyść”.

Co się zaś tyczy oceny prawnokarnej zachowania oskarżonego, nie budzi wątpliwości, że winno ono zostać przez Sąd zakwalifikowane jako usiłowanie. Czyn z artykułu 178a k.k. stanowi przestępstwo formalne<sup>13</sup>. Jako początkowy moment usiłowania poczytuje się w takim wypadku rozpoczęcie ostatniej czynności koniecznej dla dokonania przestępstwa<sup>14</sup>. Na gruncie omawianego postępowania było to niewątpliwie

<sup>11</sup> J. Lachowski, *Art. 178a [w:] Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrżosek, wyd. 4, Warszawa 2023, s. 976.

<sup>12</sup> Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2025 r., poz. 46 ze zm.; dalej: k.p.k.).

<sup>13</sup> J. Lachowski, *Art. 178a [w:] Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrżosek..., s. 976.

<sup>14</sup> B.J. Stefańska, 6.4. *Usiłowanie udolne przestępstw formalnych* [w:] *eadem*, *Usiłowanie w polskim i hiszpańskim prawie karnym*, Warszawa 2021, s. 204.

uruchomienie przez oskarżonego silnika oraz wprawienie go w ruch z zamiarem wyjazdu na drogę publiczną. Powyższe stanowisko znajduje swoje potwierdzenie w literaturze: „Za możliwe trzeba [...] uznać karalne usiłowanie z powołanego przepisu w sytuacjach, w których sprawca próbował przemieścić się pojazdem mechanicznym wprowadzonym w ruch w przestrzeń, w której odbywa się ruch lądowy, wodny lub powietrzny, ale ostatecznie, z przyczyn od siebie niezależnych, zamierzenia swojego nie zrealizował”<sup>15</sup>.

Na gruncie niniejszego postępowania sam skarżący wskazał: „Kierujący samochodem marki B. usiłował wprawdzie wyjechać z tego podwórka na drogę publiczną, ostatecznie jednak do tego nie doszło, gdyż w czasie jazdy nie zapanował nad pojazdem i uderzył w ogrodzenie sąsiadującej posesji. Wezwano Policję, zaś P.K. zaprzestał dalszej jazdy, a tym samym nie wyjechał samochodem osobowym marki B. o nr rej. [...] poza teren podwórka. Wynika to już z notatki urzędowej sporządzonej przez funkcjonariuszy Policji K.M. i Ł.B. przybyłych na miejsce zdarzenia w dniu 13 lutego 2021 r., którzy podali, cyt. »kierujący pojazdem usiłował wyjechać z posesji mieszczącej się przy ul. D. [...] w Z., uderzył w ogrodzenie, oraz w budynek«”<sup>16</sup>. Wyżej opisane zachowanie oskarżonego należy zatem zakwalifikować jako usiłowanie popełnienia przestępstwa z art. 178a k.k. i w tym zakresie głosowane orzeczenie jawi się jako niepełne.

Wydaje się, że bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące czynu z art. 178a k.k., a także liczne opracowania i monografie poświęcone tej tematyce pozwolą wyeliminować albo przynajmniej zminimalizować problemy na etapie stosowania wyżej wskazanego przepisu przez sądy. Głosowane orzeczenie jest jednak potwierdzeniem, iż dla sądów powszechnych ocena znamion omawianego przestępstwa dalej bywa pewnym wyzwaniem w sytuacjach nieoczywistych, co nierzadko skutkuje koniecznością dokonania ponownej oceny zagadnienia przez Sąd Najwyższy.

## Literatura

- Lachowski J., *Art. 178a [w:] Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, wyd. 4, Warszawa 2023, s. 976.
- Mozgawa M., Poniatowski P., Wala K., Kulik M., *Rozdział XXI k.k. – Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji [w:] Aktualne problemy i perspektywy prawa karnego*, red. M. Mozgawa, P. Poniatowski, K. Wala, Warszawa 2022, s. 311–312.
- Musak J., *Miejsce popełnienia przestępstwa w ruchu lądowym*, LEX/el. 2020, <https://sip-1lex-1pl-16bq3ldkq000b.hansolo.bg.ug.edu.pl/#/publication/419797297/musak-jolanta-miejsce-popełnienia-przestępstwa-w-ruchu-lądowym?cm=URELATIONS> [dostęp: 30.03.2025].
- Stefańska B.J., 6.4. *Usiłowanie udolne przestępstw formalnych [w:] eadem, Usiłowanie w polskim i hiszpańskim prawie karnym*, Warszawa 2021, s. 204–206.

<sup>15</sup> P. Zakrzewski, *Art. 178a [w:] Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Majewski, Warszawa 2024, <https://sip-1lex-1pl-16bq3ldkq000b.hansolo.bg.ug.edu.pl/#/commentary/587966379/763819/majewski-jaroslav-red-kodeks-karny-komentarz?cm=URELATIONS> [dostęp: 30.03.2025].

<sup>16</sup> Wyrok SN z dnia 6 lutego 2025 r., I KK 496/24, LEX nr 3825136.

Zakrzewski P., *Art. 178a [w:] Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Majewski, Warszawa 2024, <https://sip-1lex-1pl-16bq3ldkq000b.hansolo.bg.ug.edu.pl/#/commentary/587966379/763819/majewski-jaroslaw-red-kodeks-karny-komentarz?cm=URELATIONS> [dostęp: 30.03.2025].

## Streszczenie

*Paulina Górna-Lewińska*

### **Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości na prywatnej posesji a popełnienie przestępstwa z art. 178a k.k.**

Głosowane orzeczenie dotyczy problemu interpretacji pojęcia „ruch lądowy” w kontekście przestępstwa z art. 178a kodeksu karnego. Autorka dokonuje przeglądu dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego, poszukując wytycznych dla sądów orzekających w podobnych sprawach. W opracowaniu poruszony został także problem oceny prawnokarnej zachowania, polegającego na usiłowaniu wprowadzenia pojazdu w ruch lądowy poprzez jego prowadzenie na prywatnej posesji z zamiarem przemieszczenia w przestrzeń, na której odbywa się ruch lądowy.

**Słowa kluczowe:** droga publiczna, prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości, ruch lądowy, usiłowanie przestępstwa.

## Summary

*Paulina Górna-Lewińska*

### **Driving a Vehicle While Intoxicated on Private Property and Committing an Offence under Article 178a of the Criminal Code**

The judgment commented on concerns the issue of interpreting the concept of “road traffic” in the context of an offence under Article 178a of the Criminal Code. The author reviews the existing case law of the Supreme Court, seeking guidelines for courts adjudicating in similar cases. The article also addresses the issue of the criminal law assessment of conduct involving an attempt to enter road traffic by driving a vehicle on private property with the intention of moving into an area where there is such road traffic.

**Keywords:** public road, driving a vehicle while intoxicated, road traffic, attempted offence.